

УДК 378.147-051:37.011.3-056.264

DOI 10.32626/2413-2578.2024-24.70-84

Долінчук Ірина

асистент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
ORCID ID 0000-0002-1346-0255

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ ЗА МАГІСТЕРСЬКОЮ ПРОГРАМОЮ В ЖИТОМИРСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Становлення спеціальної освіти досить складний та тривалий процес, що сягає корінням від епохи античності і до сьогодення. Реформи в освітньому просторі, наслідки війни та зростання кількості осіб з порушеннями мовлення, вимагають компетентних фахівців-логопедів, готових ефективно впроваджувати набуті знання і вміння у практичній діяльності з дітьми та дорослими. Логопедія тривалий час розвивалась в межах дефектології, тому спершу підготовка здійснювалась саме дефектологів, зокрема вища дефектологічна освіта в Україні пов'язана з відкриттям Фребелівського жіночого педагогічного інституту. Поступово почали з'являтися кафедри при інших ЗВО, які займалися підготовкою дефектологічних кадрів, а потім і логопедів, однак, в силу непростих історичних подій, системності у цих процесах не було. Наразі ж вчителів-логопедів готують в багатьох закладах вищої освіти, а саме за магістерською програмою – у 27-ми університетах України. Підготовка фахівців логопедичного профілю в сучасній Україні здійснюється відповідно до Болонської системи, стандартів для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, а з недавнього часу враховуватиметься ще і професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед». У статті висвітлено особливості підготовки вчителів-логопедів за магістерською програмою «Спеціальна освіта. Логопедія» у Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Досліджено загальні відомості та наповнення освітньо-професійної програми, ставлення до її змісту здобувачів вищої освіти, котрі за нею навчаються. В рамках проведеного дослідження, серед здобувачів денної та заочної форм вищої освіти, вивчено особливості професійної спрямованості, здійснено аналіз циклу обов'язкових (фахових) та

вибіркових дисциплін, вивчено рівень практичної підготовки за освітньо-професійною програмою, якість організації освітнього процесу загалом.

Ключові слова: професійна підготовка; освітньо-професійна програма; вчитель-логопед; магістр спеціальної освіти.

ВСТУП

Постановка проблеми

В останні десятиліття в Україні спостерігається зростання тенденції до збільшення кількості осіб з мовленнєвими порушеннями. У закладах дошкільної освіти відкривається все більше логопедичних груп, а наслідки воєнних подій зумовлюють зростання порушень мовлення різного генезу серед дорослого населення. Вміння надавати своєчасну кваліфіковану допомогу в цьому напрямку – одне з найважливіших завдань фахівців логопедичного профілю. А ефективність надання якісної допомоги залежить саме від рівня професійної підготовки логопеда.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Професійна підготовка фахівців логопедичного профілю у закладах вищої освіти – багатоаспектне явище, що поєднує теоретичну базу, практичні навички та науково-дослідну діяльність. Реформи в освітньому просторі вимагають компетентних фахівців, готових ефективно впроваджувати набуті знання і вміння у практичній діяльності, розробляти і втілювати в життя інноваційні методи в умовах інклюзивного середовища. Однак, процес розвитку сучасної спеціальної освіти неможливий без урахування історичних складових становлення професії вчителя-логопеда.

Про підготовку логопедичних кадрів в різні періоди розвитку України говорили В.Гладуш [1], О.Потапенко [2], В. Шевченко [3]. Особливості професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів стали об'єктом наукових досліджень Л.Кашуби [4], О. Лабенко [4], Н. Сінопальнікової [5], Н. Федорової [6]. Готовність до професійної діяльності, як психолого-педагогічна проблема, вивчалась Ю. Пінчук [7].

Мета дослідження – висвітлити особливості підготовки вчителів-логопедів за магістерською програмою у Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Професійна підготовка логопедичних кадрів в Україні (з 2005 року) здійснюється у відповідності до Болонської системи – моделі вищої освіти, ідея якої полягає в створенні єдиного освітнього простору у Європі, а значить, реформування системи освіти в Україні, здійснюється згідно європейським стандартам. Так, відповідно до Болонської системи в Україні наразі функціонує трирівнева структура освіти:

- перший цикл підготовки – бакалавр (відповідає 7 рівню Національної рамки кваліфікацій та передбачає здобуття теоретичних знань і набуття практичних умінь, що є достатніми для виконання спектру професійних обов'язків відповідно до обраної спеціальності);
- другий цикл підготовки – магістр (відповідає 8 рівню Національної рамки кваліфікацій та передбачає поглиблення змісту теоретичних знань та практичних умінь за обраною спеціальністю, здобуття загальних методологічних засад наукової та професійної діяльності);
- третій цикл підготовки – доктор філософії (відповідає 9 рівню Національної рамки кваліфікацій та передбачає здобуття теоретичних знань, умінь та навичок, що необхідні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем та проведення власних наукових досліджень, що мають практичну або теоретичну значимість).

Також 16 червня 2020 року був затверджений стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [8], а через пів року 5 січня 2021 року затверджений стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти [9]. Станом на 18 вересня 2024 року затверджений професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед» та «Логопед», а 26 вересня 2024 року стандарт внесений до реєстру кваліфікацій [10].

У 2024 році професійну підготовку логопедів за магістерською програмою здійснюють 27 закладів вищої освіти України. Кожен університет має власні бачення, підходи, традиції щодо формування професійних компетентностей майбутніх фахівців логопедії. Значний досвід у підготовці вчителів-логопедів мають Український державний університет імені М.П. Драгоманова, Донбаський державний педагогічний університет, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Київський столичний університет імені

Бориса Грінченка. Вивчення, аналіз, порівняння, виявлення особливостей вітчизняного досвіду підготовки логопедичних кадрів має важливе значення для спеціальної освіти в Україні.

Фахівців логопедичного профілю готують і в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. У 2019 році відбувся перший набір бакалаврів на спеціальність 016 «Спеціальна освіта» за спеціалізацією 016.01 «Логопедія» у кількості 5 осіб. Наступного року на скорочений термін навчання до них приєдналося ще 16 студентів. Зацікавленість спеціальністю в регіоні набирає обертів, адже Житомирський державний університет імені Івана Франка є єдиним закладом вищої освіти в області, який здійснює підготовку логопедів. Зважаючи на цей факт, а також кадрову потребу, що виникає у закладах дошкільної освіти, закладах загальної середньої освіти та спеціальних закладах, щороку кількість бажаючих здобувати освіту в галузі логопедії зростає, в тому числі серед студентів заочної форми.

МЕТОДИ ТА ВИБІРКА ДОСЛІДЖЕННЯ

У 2023 році випускова кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти (завідувач Л. Котлова) успішно пройшла акредитаційний процес за бакалаврською освітньою програмою «Спеціальна освіта (логопедія)», гарантом якої виступив доктор педагогічних наук, професор В.А. Гладуш. Кваліфікація, яку студенти отримують по завершенню навчання «Бакалавр зі спеціальної освіти (Логопедія). Вчитель-логопед». Також у цьому ж році розпочалась підготовка фахівців освітнього ступеня «Магістр», відповідно до освітньої програми «Спеціальна освіта. Логопедія», гарантом якої є кандидат психологічних наук, доцент Л.О. Котлова. У 2023 році до магістратури на денну форму навчання було зараховано 34 здобувачі, на заочну – 60. В 2024 році тенденція збереглась і свій освітній шлях розпочали 29 студентів денної форми здобуття освіти і 63 заочної. Кваліфікація випускників – «Магістр зі спеціальної освіти (Логопедія). Вчитель-логопед, логопед». У 2024 році освітньо-професійна програма «Спеціальна освіта. Логопедія» також отримала сертифікат про акредитацію. І в цьому ж році за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» розпочато підготовку докторів філософії, згідно освітньо-наукової програми «Спеціальна освіта» (гарант – О.А. Мірошніченко – доктор психологічних наук, доцент).

Вивчення освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Логопедія» Житомирського державного університету імені Івана Франка проводилось за допомогою опитування серед здобувачів, які

навчаються за цією програмою. Таким чином, у дослідженні взяли участь 31 здобувач денної та 47 здобувачів заочної форм навчання. Серед опитаних було 76 жінок та 2 чоловіків, які здебільшого приїхали на навчання із Житомира чи області (97,5%), лише двоє – із Київської та Хмельницької областей. Віковий діапазон здобувачів вищої освіти від 20 до 59 років (Рис.1).

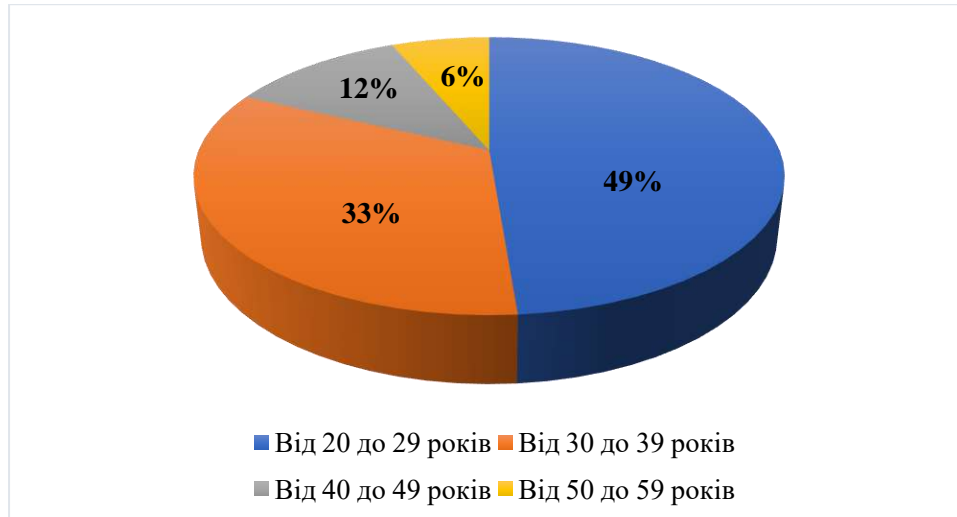

Рис. 1. Диференціація здобувачів освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Логопедія» денної та заочної форм ЖДУ ім. І. Франка за віковою складовою

Запропонований опитувальник налічує 25 запитань орієнтованих на вивчення загальних відомостей про здобувачів згаданої освітньої програми та ставлення до неї, дослідження професійної спрямованості студентів, аналіз їх оцінки циклу обов’язкових (фахових) та вибіркового дисциплін, рівня практичної підготовки та організації освітнього процесу в цілому.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Опитування 78-ми здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка щодо вивчення особливостей освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Логопедія», за якою вони здобувають освіту, дозволило виокремити ряд тенденцій. Аналізуючи професійну спрямованість здобувачів, можна стверджувати про переважаючу систему внутрішніх мотивів, адже 67% опитаних подобається робота логопеда і вони прагнуть отримати повну вищу освіту за фахом з метою подальшого працевлаштування на посаду логопеда, 32% вже працюють в галузі спеціальної освіти, однак їм вистачає професійної

підготовки та диплому магістра, аби повною мірою реалізувати себе у цій сфері. Ця теза знаходить також підтвердження у відповідях на питання «Що саме Вам подобається в професії логопеда?»: 22 здобувачі орієнтуються на бажання приносити користь людям (гуманістичне спрямування професії), 47 здобувачів наголошують на важливості емоційної складової, тому що отримують задоволення допомагаючи дітям чи дорослим, котрі мають мовленнєві порушення, ще 9 осіб відмічають важливість формату роботи, тому що, здебільшого, це саме індивідуальна робота.

Щодо уявлень студентів-магістрів про свою професійну діяльність, то 86%, зазначають, що це професія, яка завжди буде затребуваною у суспільстві (Рис.2). Адже враховуючи реалії сьогодення, кількість осіб із порушеннями мовлення збільшується, що, за нашими припущеннями, можна пов'язати з низкою факторів:

- наслідки війни (травми, поранення і контузії військових, стрес від бойових дій та втрати близьких);
- широкий спектр методів і можливостей діагностики, що дозволяє виявити мовленнєві порушення там, де вони раніше могли лишитися непоміченими;
- зростання обізнаності населення щодо мовленнєвих порушень (види, діагностика, корекція), що зумовлюється готовністю відкрито говорити про них, а значить, і звертатися по допомогу, що враховується у статистиці звернень до фахівців;
- генетичні чинники та травми при народженні.

Рис. 2. Уявлення здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ЖДУ ім. Івана Франка про професію логопеда

Аналізуючи ставлення до освітньо-професійної програми, ми з'ясували, що перед вступом більше половини здобувачів вищої освіти (61,5%) поверхнево ознайомилися із стандартом вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти та 28% опитаних більш глибоко вже у процесі навчання. Зі змістом освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Логопедія» перед вступом ознайомилися 72% майбутніх студентів, що свідчить, на наш погляд, про свідомий вибір напряму вищої освіти. Звичайно, в силу різних обставин (не знали, що на сайті університету розміщена така інформація, зацікавленість лише в отриманні диплому без урахування змістового наповнення навчання, тощо), частина опитаних не знайомилась з переліком фахових та вибіркових дисциплін освітньо-професійної програми, що цілком закономірно (Рис.3).

Рис. 3. Обізнаність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ЖДУ ім. Івана Франка щодо змісту ОПП «Спеціальна освіта. Логопедія»

В цілому у 62% магістрів-логопедів повною мірою виправдалися очікування пов'язані зі здобуттям освіти, у 38% сподівання реалізовані наполовину. Така тенденція підтверджується і при оцінці повноти та змісту освітньої програми, яку 62% опитаних оцінюють на високому рівні, 28% - на середньому, і ще 9% не змогли оцінити.

Серед обов'язкових дисциплін освітньої програми представлені:

- Основи професійної комунікації іноземною мовою.
- Методика викладання спеціальної педагогіки та психології у вищій школі (в ОПП 2024 року замінено на ОК «Логодидактика»).

- Теорія та методика педагогічної діяльності.
- Психологія педагогічної діяльності.
- Логопедична допомога дітям з тяжкими порушеннями мовлення (в ОПП 2024 року трансформовано у ОК «Логопедична допомога дорослим та дітям з тяжкими порушеннями мовлення»)
- Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти.
- Актуальні проблеми логопедії та логопсихології.
- Інноваційні підходи в роботі логопеда.
- Методологія наукових досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті.
- Комплексне оцінювання розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями.

Перелік обов'язкових компонент освітньої програми здобувачі денної і заочної форм оцінюють як такі, що здатні формувати фахові компетентності: 45% – на рівні «добре» і 43% – дуже добре» відповідно. Також 9% опитаних вважають, що лише половина дисциплін є прикладними, пропонуючи доповнити освітньо-професійну програму такими ОК як «Логоритміка», «Дефектологія», «Основи логопедії» та дисциплінами медичного спрямування. Варто зауважити, що пропоновані вище ОК (або як тема ОК) зазвичай представлені в освітніх програмах бакалаврського рівня. Не виключенням є і ОП «Спеціальна освіта (логопедія)» в ЖДУ ім. І. Франка. Поглибити знання з циклу медичних дисциплін можна за рахунок вибіркових ОК, які пропонуються Університетом. Однак, ситуація, що склалася, на нашу думку, може бути пов'язана з можливістю в Україні перехресного вступу, який дозволяє вступати на магістерські програми не лише тим, хто має диплом нижчого рівня за відповідним напрямком, а й абітурієнтам з дипломом бакалавра чи магістра з інших галузей. Звичайно, майбутні вступники складають і фахові іспити на ту чи іншу магістерську програму, однак, теоретичну базу, отриману за 4 роки на бакалавраті, доволі складно (іноді неможливо) якісно опанувати самостійно і за короткий проміжок часу. Тому половина опитаних зазначають, що 1,5 року навчання є недостатнім терміном для оволодіння ступенем магістра зі спеціальної освіти, адже багато матеріалу «доводиться наздоганяти самостійно». Таким чином, лише 13% здобувачів ОПП «Спеціальна освіта. Логопедія» мають рівень бакалавра спеціальності «Спеціальна освіта (логопедія)», усі інші – мають диплом бакалавра, магістра, спеціаліста інших спеціальностей (приміром, це – психологи, соціальні педагоги, вчителі початкових класів, вихователі, вчителі біології, ін.) (Рис.4). Здобувачі з дипломом бакалавра спеціальної освіти, або ті, що

мають великий практичний досвід відзначають, що півторарічного навчання на магістратурі цілком достатньо для того, щоб отримати ступінь магістра.

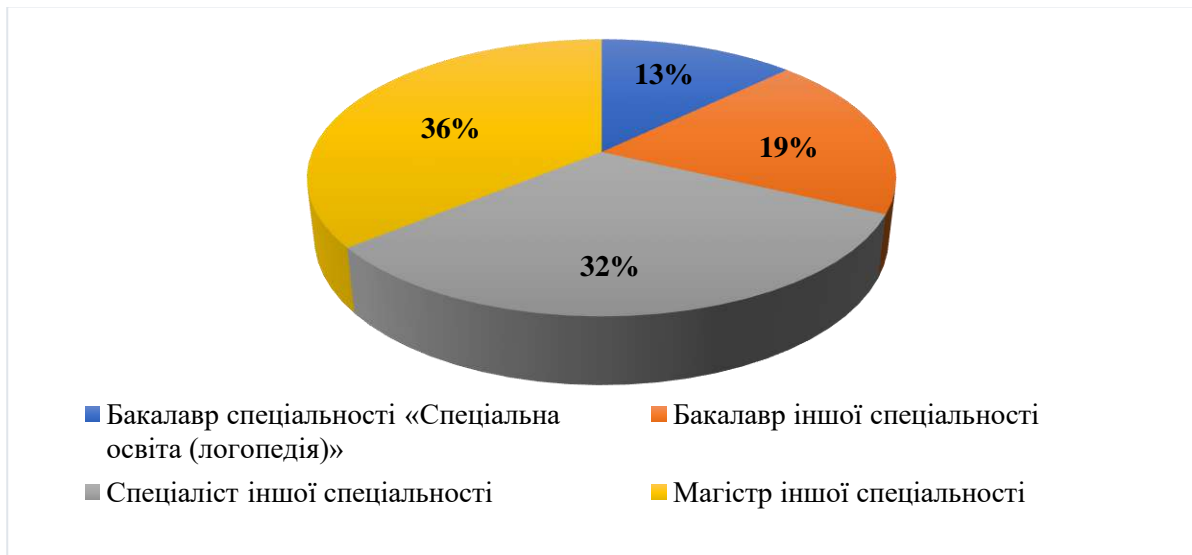

Рис. 4. Попередній рівень вищої освіти вступників 2023 року на ОПП «Спеціальна освіта. Логопедія» ЖДУ ім. І. Франка

При аналізі циклу вибіркових дисциплін з'ясовано, що 90% студентів-магістрів позитивно оцінили перелік освітніх компонент та задоволені власним вибором. Найбільш цікавими та практико орієнтованими для логопеда, на думку опитаних, є «Сенсорно-інтегративна терапія», «Нейропсихологічна діагностика та корекція», «Основи раннього втручання».

Практична підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОПП «Спеціальна освіта. Логопедія» здійснюється в залежності від типів закладів, де може працювати логопед, та вікової категорії осіб, яким він надає допомогу, в межах таких видів практик:

- Навчальна практика з практикуму з логопедії.
- Виробнича (логопедична) практика в закладах спеціальної освіти та в закладах з інклюзивним навчанням.
- Виробнича (логопедична) практика в ІРЦ та ЗДО.
- Виробнича науково-дослідна практика зі спеціальної освіти.
- Науково-дослідна практика з інноваційних технологій викладання (в ОПП 2024 року замінено на «Виробнича (логопедична) практика у закладах соціального забезпечення та системи охорони здоров'я»).

Навчальна практика з практикуму з логопедії спрямована на ознайомлення здобувачів із основними принципами і методами логопедичної роботи, в тому числі зі специфікою різних мовленнєвих порушень. Проводиться у формі практичних занять на базі

університету у першому навчальному семестрі. Другий семестр найбільший за тривалістю практичної підготовки логопедів, адже здобувачі вищої освіти проходять одразу три практики. Виробничу (логопедичну) практику в закладах спеціальної освіти та в закладах з інклюзивним навчанням студенти проходять у спеціальних школах, навчально-реабілітаційних центрах, закладах загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання та впродовж 6-ти тижнів знайомляться з особливостями роботи логопеда. Виробнича науково-дослідна практика зі спеціальної освіти дозволяє здобувачам провести дослідження в межах їхньої кваліфікаційної роботи у закладах, в залежності від теми і спрямування роботи.

У рамках науково-дослідної практики з інноваційних технологій викладання здобувачі мали можливість ознайомитися з тонкощами роботи викладача закладу вищої освіти та спробувати себе у цій ролі шляхом проведення лекцій, практичних, лабораторних занять. Проте, в освітньо-професійній програмі 2024 року цей вид практики був замінений на «Виробнича (логопедична) практика у закладах соціального забезпечення та системи охорони здоров'я». Це пов'язано зі зміною кваліфікації з «Магістр спеціальної освіти (Логопедія). Вчитель-логопед, викладач закладу передвищої та вищої освіти» на «Магістр зі спеціальної освіти. Вчитель-логопед, логопед», у зв'язку з вимогами сьогодення та запитом ринку праці. Таким чином, для відповідності спеціалізації було введено нову практику, базами якої стануть заклади системи охорони здоров'я, реабілітаційні центри або відділення, будинки-інтернати для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, дитячі будинки-інтернати, військові госпіталі, тощо. В межах цієї практики здобувачі зможуть спробувати себе в ролі фахівця-логопеда, який працює з дорослими після травм, інсультів, тощо.

Останню практику, яка передбачена освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта. Логопедія» в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, магістри-логопеди проводять на базі Інклюзивно-ресурсних центрів та закладів дошкільної освіти впродовж 4-х тижнів, що власне, і відображено у її назві – «Виробнича (логопедична) практика в ІРЦ та ЗДО».

Опитування показало, що 58% здобувачів оцінили практичну складову у професійній підготовці на рівні «дуже добре», 31% – на рівні «добре», зазначаючи, що пропоновані ОПП практики є потрібними та корисними для сучасного логопеда. 11% студентів зазначили, що не усі види практик необхідні сучасному фахівцеві, мотивуючи це тим, що викладацька діяльність – шлях, який обирають одиниці, більшість – логопеди-практики.

Були також проаналізовані проблеми та труднощі, які можуть виникнути в ході тієї чи іншої практики. З'ясовано, що 67% здобувачів

не мали непереборних складних ситуацій на базах практики (Рис.5). Однак, 13% стикнулися з певними труднощами в процесі корекційно-розвиткової роботи, що можна пов'язати з недостатнім досвідом; ще 12% вказали на складність оформлення документації, причинами цього, за нашими припущеннями, може бути їх відсутність на настановчих конференціях.

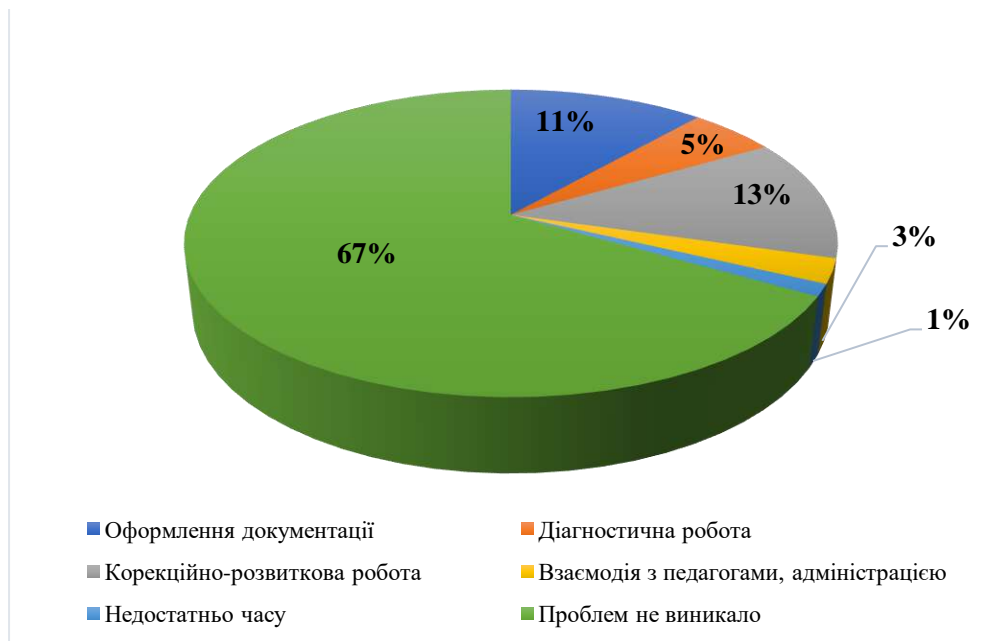

Рис.5. Труднощі, з якими стикнулись здобувачі під час проходження практичної підготовки

Оцінюючи в цілому якість організації освітнього процесу найбільш ефективною формою здобуття освіти, на думку здобувачів, є заочна форма, із використанням онлайн зустрічей, на її користь висловились 39,7% студентів. Ще 37,2% здобувачів вказують на важливість очного формату, однак із можливістю вибудувувати освітню траєкторію за індивідуальним графіком. 23,1% є прихильниками традиційного підходу характерного для заочної форми навчання, коли є можливість приїздити до університету під час сесій. Варто також відмітити, що для 97% студентів-магістрів система оцінювання отриманих знань є зрозумілою, прозорою та об'єктивною.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження особливостей ОПП «Спеціальна освіта. Логопедія» у ЖДУ ім. Івана Франка на основі опитування серед 78-ми здобувачів вищої освіти дозволяє проаналізувати загальні відомості про студентів-логопедів ОПП та ставлення до неї, вивчити професійну спрямованість

здобувачів, оцінити ними цикл обов'язкових (фахових) та вибіркового дисциплін, рівень практичної підготовки та організації освітнього процесу загалом.

Таким чином, більшість здобувачів прагнуть отримати вищу освіту, щоби в подальшому працювати логопедом, або вони вже працюють у сфері спеціальної освіти, однак не вистачає диплому задля повної самореалізації. Популярність спеціальності серед здобувачів зумовлюється затребуваністю професії в суспільстві через зростання кількості осіб з мовленнєвими порушеннями (наслідки війни, розширення діагностичного інструментарію, генетичні чинники). Про свідомий вибір напрямку свідчить те, що 61,5% здобувачів до вступу ознайомились із стандартом вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти та змістом освітньо-професійної програми на яку вступали – 72%.

Перелік обов'язкових фахових ОК оцінені добре, проте окремі труднощі з їх засвоєнням виникають у здобувачів, які не мають рівня бакалавра за спеціальністю «Спеціальна освіта (логопедія)». Зокрема, 90% студентів-магістрів позитивно оцінили вибірково дисципліни, будучи задоволені власним вибором, що вказує на позитивну політику щодо вибору дисциплін в закладі.

Практична підготовка логопедів на рівні магістратури має низку специфічних особливостей, які відрізняють її від підготовки на бакалавраті – види практик мають ускладнені завдання та залежать від типів закладів у яких працюють логопеди (ЗДО, ІРЦ, ЗЗСО, медичні установи, тощо) і вікових категорій осіб (діти, дорослі).

В цілому, здобувачів вищої освіти влаштовує якість організації освітнього процесу, прозорість системи оцінювання, очікування щодо освітнього процесу були виправдані у більшості. Вивчення професійної підготовки логопедів за магістерською програмою «Спеціальна освіта. Логопедія» не претендує на повноту та вичерпність. Результати можуть бути корисними в подальшій роботі кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка та кафедр інших університетів, які є випускаючими спеціальності 016 «Спеціальна освіта» програми другого (магістерського) рівня вищої освіти з спеціалізації 016.02 «Логопедія». Дослідження особливостей підготовки логопедичних кадрів інших ЗВО України з метою порівняльного аналізу є перспективою подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] В. Гладуш, «Ретроспектива підготовки педагогічних кадрів в Україні для формування освітніх послуг в умовах спеціальної освіти.»

у *Тенденції та проблеми управління закладами освіти: Виклики XXI століття*. Київ, 2021. с. 242-250.

[2] О. Потапенко, «Теорія і практика підготовки логопедичних кадрів в Україні (друга половина XX століття)», автореферат дис. канд. пед. наук., Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоман., Київ, 2010.

[3] В. Шевченко, «Підготовка дефектологічних кадрів в Україні у 30-х роках XX століття», *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, т. 1, № 16, с. 344–361, 2021. Дата звернення: 27.11.2024. [Онлайн]. Доступно: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i16.159>

[4] Л. Кашуба та О. Лабенко, «Щодо професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів», *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*, № 193, с. 225- 230, 2023

[5] Н. Сінопальнікова, «Підготовка майбутніх учителів-логопедів до професійної діяльності», *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, № 43, с.173-180, 2014.

[6] Н. Федорова. «Теоретичні аспекти фахової підготовки вчителів-логопедів в умовах університетської освіти», *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка*, № 10. с. 98-109, 2018.

[7] Ю. Пінчук «Готовність студентів-логопедів до професійної діяльності», *Дефектологія*, № 3, с. 41-44, 2004.

[8] *Наказ Міністерства освіти і науки України № 799, Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.* (2020, 16 черв.). Дата звернення: 06.11.2024. [Онлайн]. Доступно: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-016-specialna-osvita-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>

[9] *Наказ Міністерства освіти і науки України № 28, Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.* (2021, 5 січ.) Дата звернення: 06.11.2024. [Онлайн]. Доступно: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-016-specialna-osvita-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti>

[10] *Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед», 2340, 3229*, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Київ – Кам'янець-Подільський, 2024. Дата звернення: 01.12.2024. [Онлайн]. Доступно: https://register.nqa.gov.ua/profstandarts?profession_id=491

Матеріал надійшов до редакції 09.10. 2024

THE PREPARATION OF SPEECH THERAPY TEACHERS FOLLOWING THE MASTER'S DEGREE PROGRAM IN THE ZHYTOMYR STATE UNIVERSITY NAMED AFTER IVAN FRANKO

Dolinchuk Iryna

assistant of the department of psychology,
speech therapy and inclusive education in
Zhytomyr Ivan Franko State University
ORCID ID 0000-0002-1346-0255

Formation of special education is a hard process, which reaches its root from the epoch of antiquity to this day. Reforms in educational space, the aftermaths of war and growth of the amount of individuals with speech disorders, require competent speech therapists, ready to effectively implement acquired knowledge and skill in practical activity with kids and adults. The speech therapy education was developed within defectology for a long time, therefore, at first, the training was carried out specifically for defectologists, in particular, higher defectology education in Ukraine is connected with the opening of the Froebel Women's Pedagogical Institute. Gradually, departments began to appear at other higher education institutions, who were engaged in the training of defectological personnel, and so they did for speech therapists, however, due to difficult historical events, there were no systematicity in these processes. Nowadays speech therapists following the master's degree program can prepare in 27 universities of Ukraine. The preparation of specialists of a speech therapy profile in modern Ukraine is carried out in accordance to the Bolona system, standards for the first (bachelor's degree) and second (master's degree) levels of high education, and since recently, the professional standard for the group of professions «Teacher-speech therapist», «Speech therapist» will also be taken into account. The article highlights the peculiarities of the training of speech therapist teachers under the master's degree program "Special education. Speech therapy" in the Zhytomyr state university named after Ivan Franko. The general information and content of the educational and professional program, the attitude to its content of the higher education students studying under it were studied. Within the framework of the conducted research, among students of full-time and part-time forms of higher education, the peculiarities of the professional orientation of students were studied, the cycle of mandatory (professional) and optional disciplines was analyzed, the level of practical training under the educational and professional program, the quality of the organization of the educational process in general was studied.

Key-words: professional training, educational and professional program, teacher of speech therapy, master's degree of special education.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] V. Hladush, «Retrospektyva pidhotovky pedahohichnykh kadriv v Ukraini dlia formuvannia osvity posluh v umovakh spetsialnoi osvity» u Tendentsii ta problemy upravlinnia zakladamy osvity: Vyklyky XX stolittia. Kyiv, 2021. s. 242-250 (in Ukrainian).

[2] O. Potapenko, «Teoriia i praktyka pidhotovky lohopedychnykh kadriv v Ukraini (druha polovyna XX stolittia)», avtoreferat dys. kand. ped. nauk., Nats ped. un-t im. M. P. Drahoman., Kyiv, 2010(in Ukrainian).

[3] V. Shevchenko, «Pidhotovka defektolohichnykh kadriv v Ukraini u 30-kh rokakh KhKh stolittia», Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy, t. 1, № 16, s. 344–361, 2021. Data zvernennia: 27.11.2024. [Onlain]. Dostupno: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i16.159> (in Ukrainian)

[4] L. Kashuba ta O. Labenko, «Shchodo profesiinoi pidhotovky maibutnykh vchyteliv-lohopediv», Naukovi zapysky. Seriia : Filolohichni nauky, № 193, s. 225- 230, 2023(in Ukrainian).

[5] N. Sinopalnikova, «Pidhotovka maibutnykh uchyteliv-lohopediv do profesiinoi diialnosti», Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty, № 43, s.173-180, 2014(in Ukrainian).

[6] N. Fedorova. «Teoretychni aspekty fakhovoi pidhotovky vchyteliv-lohopediv v umovakh universytetskoï osvity», Naukovi visnyk Kremenetskoï oblasnoï humanitarno-pedahohichnoï akademii im. Tarasa Shevchenka. Seriia : Pedahohika, № 10. s. 98-109, 2018(in Ukrainian).

[7] Yu. Pinchuk «Hotovnist studentiv-lohopediv do profesiinoï diialnosti», Defektolohiia, № 3, s. 41-44, 2004.

[8] (2020, 16 cherv.). Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 799, Pro zatverdzhennia standartu vyshchoï osvity za spetsialnistiu 016 «Spetsialna osvita» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoï osvity. Data zvernennia: 06.11.2024. [Onlain]. Dostupno: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-016-specialna-osvita-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti> (in Ukrainian)

[9] (2021, 5 sich.) Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 28, Pro zatverdzhennia standartu vyshchoï osvity za spetsialnistiu 016 «Spetsialna osvita» dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoï osvity. Data zvernennia: 06.11.2024. [Onlain]. Dostupno: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-016-specialna-osvita-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti> (in Ukrainian)

[10] Profesiinyi standart na hrupu profesii «Vchytel-lohoped», «Lohoped», 2340, 3229, Ukrainyskyi derzhavnyi universytet imeni Mykhaila Drahomanova, Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohiiienka, Kyiv – Kamianets-Podilskyi, 2024. Data zvernennia: 01.12.2024. [Onlain]. Dostupno: https://register.nqa.gov.ua/profstandarts?profession_id=491 (in Ukrainian)